

Het recreatiegebied „Rottemeren”

Het recreatiegebied „Rottemeren” ligt ten noordoosten van Rotterdam. De „Rottemeren” is één van de zogenaamde „groene sterren” uit de tweede nota Ruimtelijke Ordening 1966. Dit gebied omvat in totaal ca. 1000 ha, waarvan nu ca. 200 ha door beplantingen wordt ingenomen; de uiteindelijke oppervlakte beplantingen zal 350 ha beslaan. Het initiatief voor de „Rottemeren” werd in 1960 genomen door de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Dit leidde in 1967 tot de oprichting van het Recreatieschap Rottemeren.

Doelstelling recreatieschap „Rottemeren”

De hoofdoelstelling van het Recreatieschap luidt als volgt: De duurzame instandhouding van de bos- en natuurterreinen zodanig dat

- de belangen der recreatie binnen het gebied worden behartigd
- de landschappelijke en natuurlijke waarden worden behouden en zo mogelijk verhoogd
- de groeiplaatsen, waar mogelijk, maximaal zullen worden benut ten behoeve van de houtproductie, op basis van bosbouwkundig verantwoorde boomsoortenkeuze.

De aangelegde bosbeplantingen

Het recreatiegebied „Rottemeren” is gelegen in een droogmakerij van de 18e eeuw. De bodem bestaat uit veengronden, klei op veengronden en kleigronden, een goede bosgrond dus. In dit gebied van West-Nederland is bij de aanleg ruim gebruik gemaakt van de pionierhoutsoorten populier, wilg en els. In de toekomst zal het aandeel van de pioniersoorten worden gereduceerd ten gunste van andere boomsoorten, zie tabel 1.

In de eerste aanlegfase van de „Rottemeren” werden

TABEL 1 Verdeling oppervlakte bos per hoofd houtsoort in de ‘Rottemeren’

Hoofd houtsoort	Uitgangssituatie		Eindsituatie (jaar 2005)	
	ha	%	ha	%
eik	20	5,8	88	25,0
es	39	11,2	56	16,0
beuk	0,4	0,1	28	8,0
iep	10	2,9	28	8,0
esdoorn	28	7,9	28	8,0
populier	175	49,9	49	14,1
wilg	39	11,0	28	8,0
els	33	9,5	17	4,9
berk	4	1,2	14	4,0
overige	2	0,6	14	4,0
	350	100	350	100

In korte tijd biedt populier een bosomgeving voor bijvoorbeeld recreatie („Rottemeren”, negen jaar na aanleg). Binnen enkele jaren zal ook het eerste hout kunnen worden geoogst.

kleiner eenheden (vakken) gemengde beplantingen aangelegd met een groot aantal boom- en struiksoorten, waarbij populier als scherm moest functioneren. In de meeste vakken bleek na enige jaren het aandeel van de toekomstige hoofdboomsoort te gering zodat in veel vakken de populier als hoofdboomsoort werd gekozen. Daarom is men overgegaan op de aanleg van kleine 0,25–0,50 ha grote eenheden. Deze methode van aanleg geeft, gecombineerd met afwisselend wel of geen randbeplanting, een zeer gevarieerd bosbeeld.

Groei en opbrengst

Vanaf 1974 is door de Stichting Bos en Hout groei- en opbrengstonderzoek in het gebied van de „Rottemeren” verricht. Dit onderzoek beperkte zich tot de houtsoort populier; een dergelijk onderzoek bij andere boomsoorten is, door de jeugdige leeftijd van het recreatiegebied, nog niet goed mogelijk. De wilg is door de gevoeligheid van de watermerkziekte een onzekere factor. Uit de verzamelde gegevens kan de volgende indicatie van houtopbrengstverwachtingen worden opgetekend: Tot het jaar 1995 zal de gemiddelde houtaanwas per hectare populier ca. 10 m³ per jaar bedragen, na 1995 neemt de gemiddelde aanwas toe tot 12 à 15 m³ per jaar per ha.

Tot het jaar 2025 zal populier de belangrijkste houtopbrengst geven, daarna zullen de andere boomsoorten een bijdrage aan de houtoogst gaan leveren: Het populierenareaal neemt tot het jaar 2005 af van 175 ha tot 49 ha. De tabellen 2 en 3 geven de houtopbrengstverwach-

TABEL 2 De houtopbrengstverwachting per jaar voor het bos in de „Rottemeren”

Houtsoort	Periode	Oppervlakte in ha	Oppervlakte in % van het totaal	Aanwas per ha per jaar (m ³)		Totale houtoogst m ³	
				min.	max.	min.	max.
Populier	tot 1995	175	49,9	10	10	1750	1750
	1995–2025	112	32,0	12	15	1340	1650
	na 2025 (eindsituatie)	49	14,1	12	15	590	740
Andere boomsoorten	na 2025 (eindsituatie)	301	85,9	4	6	1200	1810
Totaal	na 2025	350	100	5	7	1790	2550

TABEL 3 Houtopbrengstverwachting per ha per jaar voor de totale bosoppervlakte (350 ha) van de „Rottemeren”

Periode	minimaal	maximaal
tot 1995	5,0	5,0
1995–2025	3,8	4,7
na 2025	5,1	7,3

tingen weer. Bij deze tabellen is aangenomen dat:

- Alle houtsoorten, behalve populier, gemiddeld 4 tot 6 m³ per jaar per ha leveren. Dit is een voorzichtig benaderde opbrengstverwachting op de goede groeiplaats van de „Rottemeren”.
- Wilgen zijn, evenals populieren, snelgroeiende bomen, maar worden hier als langzamer groeiende beschouwd in verband met het grote risico van de watermerkziekte.
- Door de recreatie-eisen, die aan het bos in het recreatiegebied „Rottemeren” worden opgesteld, zijn veel populierenopstanden in een zeer vroeg stadium gedund: Deze dunningsopbrengsten zijn niet in de tabel opgenomen.
- Tot het jaar 2025 zal door de bomen met langere omlopen enig (dunnings)hout worden geleverd. Deze hoeveelheid is door gebrek aan gegevens buiten beschouwing gelaten. Verwacht mag worden dat deze dunningsopbrengsten de opbrengstdaling van populier enigermate compenseren (tabel 3).

De houtproductie per jaar per ha van het Nederlandse bosareaal ligt rond de 3 m³. Het recreatiegebied „Rottemeren” heeft dus, ondanks de hoofddoelstelling recreatie, een houtproductie-mogelijkheid per ha die aanmerkelijk hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Resumerend

In de inleiding werd een bosuitbreiding genoemd van 10.000 ha. Wanneer dat gebeurt met een opzet zoals die van het recreatiegebied „Rottemeren”, dan betekent dat de mogelijkheid tot een houtproductie-verhoging in Nederland met 5 tot 7%. En dat door bossen die primair een recreatiefunctie hebben.

R. Eppenga

Het recreatie-objekt „Bieslandse Bos”

Algemeen

Het project „Rottemeren” heeft een lange voorgeschiedenis, dit in tegenstelling tot het project „Bieslandse Bos” in de huidige opzet. Het project „Bieslandse Bos” (ca. 300 ha groot) is gelegen in de gemeenten Pijnacker en Nootdorp en maakt deel uit van het recreatieschap „Delftse-Hout”, waarin samenwerken de gemeenten Delft, Pijnacker en Nootdorp.

Terwille van lastenverlichting van de lagere overheden (het schap) is in 1982 door Provinciale Staten van Zuid-Holland besloten dit project op basis van bestuurlijke afspraken met het Rijk en het recreatieschap, los van het recreatieschap verder te ontwikkelen in het kader van de randstadgroenstructuur.

Randstadgroenstructuur

Door de stedelijke expansie in de afgelopen decennia is het landelijk gebied in het westen van Zuid-Holland onder grote druk komen te staan, waardoor dit gebied aan kwaliteit heeft ingeboet. Om dit neergaande proces te keren is het noodzakelijk om enerzijds de bestaande functies landbouw, tuinbouw en natuur te versterken en anderzijds nieuwe functies toe te voegen. Dit laatste is mogelijk door het aanleggen van recreatiegebieden en bossen. Op die manier kan een halt worden toegeeroepen aan de bedreigingen van de groene ruimten en kan de bruikbaarheid van het landelijk gebied voor de bewoners van de randstad worden vergroot. De randstadgroenstructuur nu is gericht op het optimaliseren van zowel het bestaande gebruik als het gebruik door de stedeling. Eén van de vraagstukken hierbij is: „Hoe kunnen in het westen van Nederland in het kader van de randstadgroenstructuren nieuwe bossen worden aangelegd, die ondermeer de recreatie-, de natuur- en de productiefunctie kunnen vervullen”. In diverse rijksnota’s (nota „Landelijke Gebieden” 1977, „structuurversie op het bos en de bosbouw” 1977) en het recent verschenen meerjarenplan voor de bosbouw is aangekondigd dat in het westen van Nederland een aanzienlijke oppervlakte bos zal moeten worden aangelegd. Het structuurschema Openluchtrecreatie (1984) haakt daarop ook in.

Planuitwerking mede gericht op de houtproductiefunctie

Bij het maken van de bestuurlijke afspraken voor het project „Bieslandse Bos” in zijn huidige opzet hebben